

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

19 Dicitum (Schwetz narren) Nole. Non [con]siderare q[ui]d loquaris: cui
vbi/ quando/ qualiter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Turba. XIX. VIII

Ita sub capite vniuerse etatis ad capiendas aias. Ezechie. vbi sup. xij. **R**
Habet ecce vñ gloueris de officio tuo minus suauiter / z cū pscie res
morfu. Aliqñ dñs iniusta attētat. Asperius iacent cubiti manus sue.
Pungit̃ animus z sinderisis: at tu vt q̃eti⁹ mala faciat supponis pul
ullū approbatōis / adulatōis / z laudis. Obe inq̃s fieri p̃t / p̃sonū legib⁹
est. Noli facere stulticiā hanc / z fieri furcifer de numero boz stultoz. **S**
Concētus sis forte tua. Audi Aplm: Unusq̃sq; in qua vocatōe voca
tus est in ea p̃maneat. j. Coz. vij. Noli te multis officijs onerare: plas
cet sapiēti simplicitas. de iure inran. ṽtatis. Et sapiēs iuber: In pau
cis sunt actus tui. Veniet dies frater cum reddēda venerit rō in nouis
simis: tunc tūc videbit̃ qualr q̃libet seruierit in suo officio: in q̃ pau
peres oppresserit: dño suo p̃tra dei z p̃ximū charitatē placuerit: z diui
tias glouamq; huius seculi p̃gesserit: q̃ oia vna cū suo dño sibi nullū
subsidium p̃stare poterunt: sed vna cum eis ad eternam damnatio
nem p̃trahentur. Rogemus dominum vt nos custodiat in eters
num. Amen.

Feria. iij. post Oculi. xxi. Martij.

Dies sancti Benedicti.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̃s. j. Enangelium.

Dicimona turba est (Schwetz narren) dicaciū. Nolo
tñ in p̃sentia loq̃ de causidicis / q̃ tñ p̃mi sunt in hac tur
ba: q̃ se iactant tam efficaces in dicacitate / vt etiā nucē de
arboze aut de rostro pice cripe vellēt. Quiq; instrumētuz
q̃tūcunq; etiā munitū sese ṽbis p̃foraturos iactāt. Qui sua dicacitas
te multos efficiūt paupes / dū bonis p̃ iniusticiā occasione ipoz p̃uan
tur. Qui linguā hñt dolosaz / vt nouacula acutā: linguā vtiq; bilibus **L**
ad scutellā pleniorē z grauiorē se inclināre: vbi em̃ maior q̃stus / hanc
iustiorē cām reputāt. Trāseo hos: peiores sūt q̃sq; cōib⁹ dicacib⁹ inter
miscant / sp̃ealr deberēt h̃e locū. Porro vulgares dicaces q̃nq; nos
lis dinosci possunt.

Prima nola est: nō p̃siderare qd loq̃ris. Sapiēs locut⁹ diligen
p̃siderat qd loquat̃. Primo ne loquat̃ ṽbū nociuū / qd videlz sua p̃sua
sione corda audiētū ad errorē aut prauitatē inducat. Errorē in intel
lectu / vt reputēt bonū malū z ecōtra. Prauitatē in effectu: vt ad ma
la inclinent z p̃ficiāt. Hoc fatuus nō curat. Secdo ne loq̃t̃ ṽbū inbone
stū (vnzymlichs) qd videlz nō p̃uenit honestati sue p̃sone loq̃ntis: aut
honestati ei⁹ cui loq̃t̃: aut honestati ei⁹ de q̃ loq̃t̃. De deo z p̃ncipib⁹
honeste loq̃ndū. Fatu⁹ h̃ nō curāt / q̃ aliqñ puniūt. Quidi⁹: An nescis
lōgas regib⁹ esse manus: Et Julian⁹ apostata qz p̃tra Iesum Nazare
nū loq̃bat̃ / puni⁹ fuit graui⁹. Tertio ne loq̃t̃ ṽbū inutile / qd videlz ne
q; audiētib⁹ neq; dicētū p̃dest. Nouit b̃ sapiēs p̃minatōem dñi in euas

D iij

Dicacium

gelio dicētis: De omni vbo ocioso qđ loquuti fuerint hoies reddēt rōnem. Ubi Gregorius: Verbū ocioſū est qđ rōe iuste necessitatis aut intentōe pie utilitatis caret. Porro qđ scurrilitatē replicat: z cachinnis ora dissoluit: z aliqd pfert turpitudinis: h nō ociosi sermōnis/ sed criminosi reus tenebit. Sic sic ḡ sapiēs se hz/ z obedit vbo Pauli dicentis Coll. iij. Sermo vester sp sit sale in ḡra zditus. i. sp gratus z vtilis. Qui bolū vult sumere/ pus cum tingit in falsam/ vt sapidiōz fiat: z tu cum in os vbu assumere volueris/ intinge pus in falsam sapie z discretōis/ z sideras si sit nō nociuū honestū z vtile. Si zdire nouisti pulmēta/ cur nō zdire nouisti vba? Sed sunt lingue fatuoz/ qđ sal hoc discretōis cape nō pnt: ideo de facili putrescūt: z ex h qđi vmbz. i. verbis nociuis/ honestis z inuilibz eas scaturire z ebullire ztingit: ita vt eriliāt z serpat p totā mēsam/ vt plena fiant oia verbis detractorijs/ irrisorijs z inonestis.

I Secūda nola: nō zsiderare cui loquaris. Sapiēs diligēter zsiderat si stultus est cui loquendū fuerit/ z sic paz loqr: seruat illud Eccl̄i xxij. Cum stulto ne multū loqr: z cū insensato ne abieris. Cōsiderat si pp̄ suā utilitatē loqr: vtz cū qđ vult loqr sit talis de cuius colloqo valeat sibi utilitas puenire/ z sic loquēdū crit ei: sin aut/ pot̄ crit cobibēdū. Considera si nō pp̄ tuā/ sed illi cū quo loqr: utilitatē loqr. Cōsidera inqz an ne ille cui loqr sit talis qđ tua exhortatōe nō indigeat: z sic ptine: qz sapiētē velle docere supbia est. Vel si indiget/ tñ ita obstinat̄ est in malo z amore seculi imbut̄/ qz correptōem tuā nō admittat z sic itez ptinendū est: velle em obstinatū corripere stulticia ē. Dicit em̄ Hugo de sctō Glicto. Sapiētes velle docere supbia est/ z obstinatos corripere insipiētia: qz iniuriosus est primo qđ meliori nō exhibet reuerētia: z iniuriosus sibi qđ nō emēdat sed puocat erga se insipiētis vesania. Nec ille. Hoc ego intelligo nisi vesania insipiētis vgeret in dam nū alioz/ si ab ei⁹ correptōe cessaret. Ideo pdicator cessare nō dz: etiā ab obstinatorz correptōe publica/ dū sua taciturnitas vgeret in scandali alioz.

I Tercia nola est: nō zsiderare vbi loqr. Sapiēs zsiderare dz vbi loquat. Q, in diuinis z sacris locis fabulas nō inducat: immo nō alia nisi oīes fundere debem/ psallere/ canere z deū laudare in eo loco qđ ad h deputat̄ est. Q s; dz fatu⁹ cū nola hac/ bonū est qđ loqr: nō mala sed bona loqr: bona semino. Frater nō est h ager videlz choruz z eccl̄a ad h deputat̄/ vt tales fabre (die bonen) seminari illic debeāt. Etiā bona tpalia nō h expediri aut tractari dnt. Si vis seminare (bonen) fabas: vade ad aliū agrz/ in palatiū/ ad loca p ppham deputata. Scdo zsidera qđ in locis illis vbi de disciplina est agendū/ qđstiones aut ptentōes vboz nō ventiles: neqz in illis vbi de intelligētia diuinaz scriptuz raz tractādū est/ exteriora negocia admisceas. Considera ne ea qđ plus

Turba. XIX VII

libi sunt dicēda/in occulto edas:nec ea q̄ paucis sunt reuelāda/in ma
nifesto studeas p̄alare. Nō sic stultus/q̄ differētiā locorū nō h̄: vbiq̄
blaterat: signū plane sue stulticie est. ait **Eccus**: Stultus v̄ba multipli
cat. signū imbecillitatis. Hiero. In canes q̄ infirmior ē magis latrat
Quarta nola est: nō p̄siderare qm̄. Stultus tps̄ non obseruat: sed sa
picus nouit/qz est tempus loquendi: est z tempus tacendi. Et quādo
(in q̄s) est tempus tacendi: Tunc p̄mo/ si alius loq̄ incipit: sed fatuus
non tacet etiā loquētibz alijs: quales crāt de q̄bz Job: Qui me audie
bant nō expectabāt sniam meā. Secdo est tempus tacēdi/cū te malitios
sis obsessum videris. **Uñ Salomon**: In auribz insipientiū nō loq̄ris
ne forte despiciāt doctrinā eloquij tui. Insipientes appellat incorrigibi
les z obstinatos/qbz desipit q̄cqd̄ dei est. Tertio est tps̄ tacēdi/qm̄ in
p̄sortio seniorū z maiorū p̄uersaris. **Uñ Eccus**: In medio magnatorū
loq̄ nō p̄sumas. Sic sic sapiēs obseruat tps̄ tacēdi: sed z loq̄ndi tps̄
obseruat. Sapiēs cū eā cauet/vel ne in eo tpe qm̄ loq̄ dz p̄ negligentī
am sileat/vel ne in omni tpe qm̄ loq̄ decet p̄ licentiā p̄cessam in multis
loq̄um cadat. Non sic stultus obseruat tps̄: ideo q̄cqd̄ etiā pulchri dis
xerit turpe reddit. vñ **Eccus**: Ex ore fatui reprobabit̄ parabola/ eo q̄
nō ēt eam tempore suo.

Quinta nola est: nō p̄siderare qualr loquaris. Debet obseruari ne
cū qd̄ loquamur/cui/ vbi z qm̄/ sed z modus in gestu/sono z scātōne.
Primo in gestu: sit gestus tuus modestus: nō brachiū p̄icias/nec digitus
extendas. Rep̄bendit em̄ Salomon apostatā q̄ digito loq̄t. Secdo in
sono: sit sonus tuus in loq̄ndo suavis/nō clamorosus/nō tumultuosus:
vt docet Seneca: Vox tua sine clamore sit: incessus tuus sine tumul
tu. Tertio in scātōe: sit v̄bi tui scātio verax/non sophisticā: qz q̄ sophi
stice loq̄t/odibilis est: vt d̄t **Eccus**. Qualitas (ait **Hugo**). i. modus lo
quendi in tribz p̄stat: vt loquentis gestus sit modestus z humilis/so
nus dimissus z suavis sermo/verax z dulcis. Modestiam debet hab
ere gestus loquentis: vt nec inordinate/nec impudice/nec turbulen
ter inter loquendū membra moueat: neqz oculoꝝ nutibz/aut aliqua
indecenti p̄firmatōe/siue transformatōe vultus placorem sui sermo
nis imminuat. Sonus dimissus/ne in strepitu z immoderata clas
mositate auditores aut terreat aut offendat. Sed z cū v̄tate necesse
est/ vt sermo loquētis dulcedinē habeat: qz sepe etiā v̄ritas auditori
amara efficit: si aut sine rōne/aut sine delectatōe p̄tra cum p̄feratur.
Rogemus dñm.

Ser. v. post Sculi. xxij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccs. j. Evangelium.

D iij